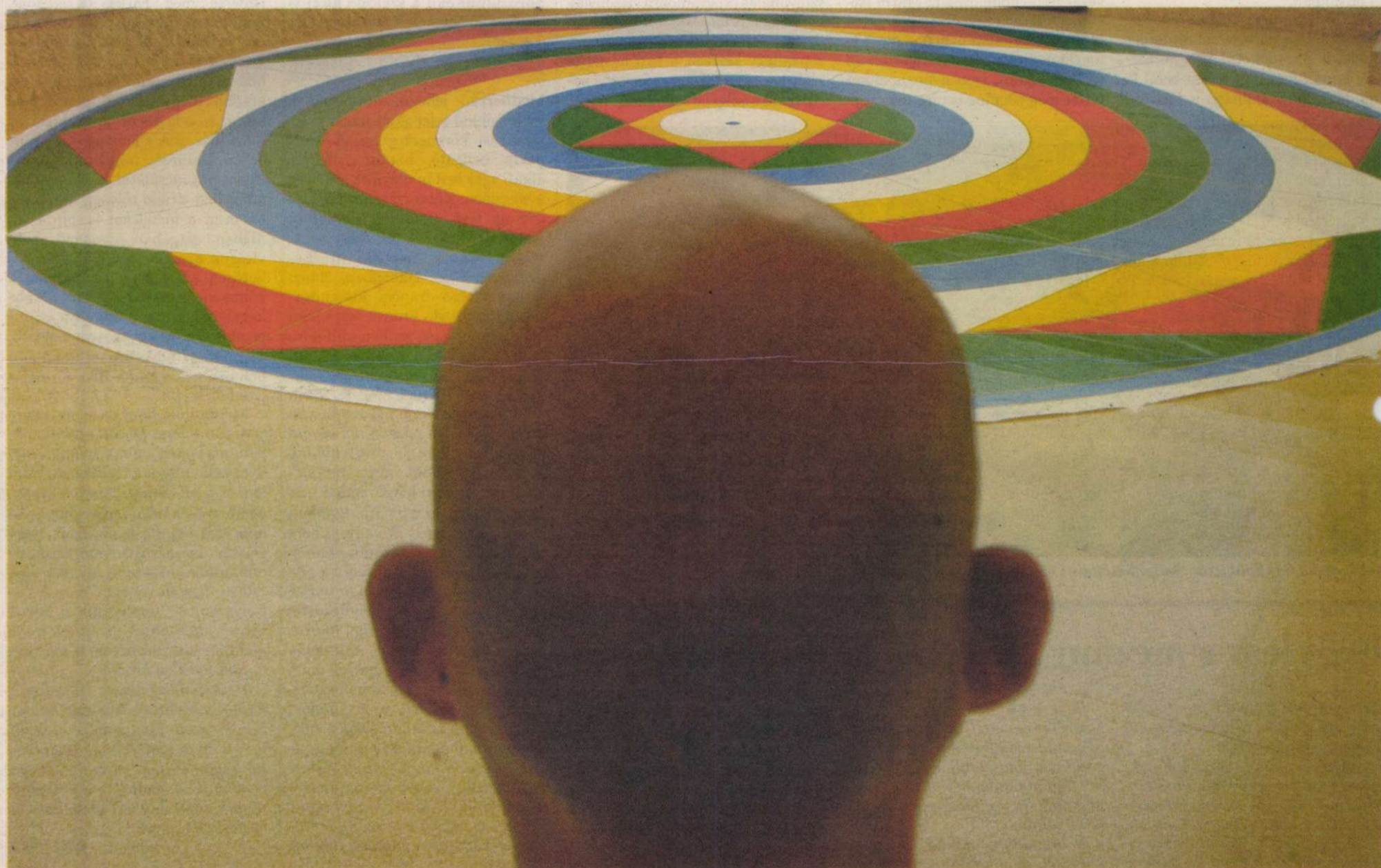

AHOGYTETSZIK

LÁTOGATÁS A BUDDHISTA FŐISKOLÁN, INTERJÚ KALÁSZ MÁRTONNAL, AZ EZERÉVES HATÁR

Amikor a buddhizmus elkezd működni az emberben

„A buddhista főiskola?” – kérdez vissza a rendőr tizedes a Börzsöny utcában, miután a megadott címen a kerületi rendőrkapitányságot találok. Kerülje meg az épületsarkot, első ajtó balra. A folyosón kisebb csatatér, bútorok, takarítószer, irathalmok. Később megtudom, hogy a Tan Kapuja Buddhista Főiskola kihasználja a nyári iskolai szünetet, reggel szobafestők veszik át a termeket. Ruzsa Ferenc indológust, az újonnan kinevezett rektort az irodákkal szemközt találok. Szél rázza a tetők fölé emelt, jelképes nepáli sztúpa pagodaszerű „szárnyait”, köteleken imazászlócskák lengenek, az egykori óvoda kertjének közepén rejtélyes rendeltetésű kőhalmaz. Kíváncsi óriásokként borulnak fölénk a József Attila-lakótelep panelházai.

FOTÓK: HERNÁD GÉZA

A főiskola ma Európa egyetlen felsőfokú buddhista intézménye. Egyidős a rendszerváltással. Tizenhét évvel ezelőtt az országban működő buddhista közösségek összefogtak, egyházat alapítottak, s az új törvények értelmében bejegyezték az államnál. Az ekképpen legálissá váló egyház kezdeményezte a főiskola létrehozását. Ideiglenes állami támogatáshoz jutottak, tizenkét év elteltével nyerték el a teljes körű akkreditációt. Napjainkban a Tan Kapuja Buddhista Főiskola az állam által elismert felsőoktatási intézményként működik.

„A bekerülés kritériuma nem feltétlenül a buddhizmusban való hit vagy bárminemű részvétel – mondja a rektor. – Oktatunk mindenkit, akit bármely szempontból érdekel ez a vallás. A felvételin pluszpontot jelent, ha már fennáll valamiféle kapcsolat a buddhizmus kultúrkörével vagy általában a keleti kultúrákkal, világszemlélettel.”

A rektor irodájában könyvek, jegyzetek, laptop, elektronikus kütyük, a helyüket még kereső személyes holmik. Az egyik asztal árnyékában, a fal mellett arannyal bevont szobrocska áll, a gyermekarcú Buddha, teljes alakjában. Ez az egyetlen dolog, amely emlékeztet arra, hogy hol járok. Kávét mellett beszélgetünk, amikor a rektor eljött: „Nálunk azt sem illendő valakitől megkérdezni, hogy buddhista-e.”

Lehet, hogy be kell vezetni a tandíjat

Az iskola eredetileg négyéves volt, de a bolognai rendszer beköszönésével már csak hároméves a képzés. Szeptemberben indul az első, kétéves mesterképző kurzus, amelyen egyetemi végzettséggel egyenértékű MA- (Master of Arts) diplomát nyerhet a hallgató.

A tanterv két részből áll. A törzsanyag a vallás kezdeteitől fogja össze azokat a közös ismérveket, amelyeket a legtöbb irányzat is elismer. Foglalkozik az alapvető áramlatokkal, a buddhista filozó-

fiával, a buddhizmus történetével, a buddhista országok kultúrtörténetével, történelmével, művészetével és irodalmával. A szakirányú anyag választható: lehet harcművészet, szanszkrit és páli nyelv vagy tibeti, kínai és japán is, illetve vallásbölcseletet, amelynek kurzusai a vallástudomány és a filozófia határterületén mozognak.

Ha valakinek a középiskolai eredményei gyengék, a felvételinél kiválthatja őket valamelyik szakmai ágon mutatott releváns teljesítménnyel. A rektort a tandíjakról is kérdezem.

„Mint államilag akkreditált egyház, a TKBF is ugyanolyan támogatásban részesül, mint minden más felsőfokú oktatási intézmény. Eddig az államilag finanszírozott hallgatóknak semmit sem kellett fizetniük. A jövőben ez változhat a közismert reformprogramtól, a népszavazás eredményétől, illetve a parlament döntésétől függően. Követnünk kell a trendet.”

A kérdés, amely a legjobban izgat, hogy ebben a zavaros világban kik azok, akik a Tan Kapuja főiskolára akarnak felvételizni. Az, aki már előzetesen is kapcsolatba került (bármely vonatkozásában) Buddha tanaival? Vagy a lázadó, aki megcsömörlött a nyugati életstílustól, aki menekül a társadalomtól, az életformától, a ránk kényszerített kapitalizmustól? Vagy az, aki lelki békét keres? Netán, akinek meggyűlt a baja „odakint”, és meg akarja húzni magát néhány évre egy kellemes, biztos helyen?

„Mindegyik típus van köztük – mondja a rektor. – Sokan nem találják a helyüket a kinti világban, jól látható személyes sérüléseket hordoznak magukkal. De van olyan csoport is, amelynek a tagjai pusztán meg akarják hosszabbítani a diákéveiket, a diákigazolványt. Ezek lassan ki lesznek szűrve. Aki ilyen alapon mégis bekerül, rávesztjük, találjon valami érdekeset magának házon belül. Többnyire sikerül.”

Más felsőfokú intézményhez viszonyítva itt sokkal több a fokozottan hátrányos helyzetű hallgató.

Egyik büszkeségük az a folyamat, amikor egy tanítvány, akit máshová föl sem vettek volna, olyan szellemi szinten hagyja el az intézetet néhány évvel később, mint bármely egyetem végzett hallgatója.

A főiskolát alapító atyáknak még nem volt lehetőségük buddhista egyetemet végezni. A harmincötös tanári kar az élet legkülönbözőbb szféráiból jött össze. Természetesen életük egy korábbi szakaszában kapcsolatban álltak a vallással. „A buddhizmus nem egyetemi tantárgy. Vallás, amelyben az egyéni fejlődés hagyományos körülmények között egy mesterral folytatott diskurzus nyomán történik. Tanításokat vesznek át tőle, s adnak tovább a következő buddhista generációnak. Vagy szerzetesek lesznek, elvonulnak egy kolostorba, s ott meditálnak.”

A buddhizmus nem tantárgy

Ruzsa Ferenc hévvel magyarázza, hogy a buddhizmus önfejlesztő út, nem egy külső, egyház által elvárt értékrendszer, hanem az egyén révén kontrollált erkölcsi kritériumok összessége. Önmagadért vagy felelős, önmagaddal számolsz el gyengeségeidért, a kontroll benned van, nem egy kívülálló, szigorú, dorgáló, büntetéseket kiszabó hatalom kezében. Fogadalmad a Buddha által felajánlott példaformák. Ha megtartod, neked jó, ha nem jársz ezen az úton, neked rossz. Nem a világ gonosz. A világ olyan, amilyen. Ha én nem akarok valamit, akkor az nekem nem is hiányzik. Ha szenvedek, az csakis a lelkemben, a tudatomban történhet. Ha akarom, változtatni tudok rajta. Buddha megmutatta, hogyan. Ezért kell tanulnom meditációs gyakorlatokat. Ha a csillogás-villogás kedvéért csatlakozom, hamar rájövök, hogy az igazi érték mögöttem rejlik. Kettesben maradok önmagammal, s a buddhizmus elkezd működni bennem. A végső konklúzióm, a szertartások különbözősége ellenére, ugyanoda vezet, mint bármely más buddhista irányzaté. Nem csupán

a tolerancia, a pusztán tűrés, hanem az elfogadás a fontos. Ez az oka annak, hogy nem volt még olyan háború, amelyben buddhista fordult volna buddhista ellen pusztán vallási okokból. A harcművészetek védelmi eszközök a támadó, világi bűnözők ellen.

Segíts magadon, felelős vagy a sorsodért

Odaát, a tanépületben, néhány diák. Apró-cseprő ügyeket intéznek, egyikőjük magányosan edz a tornateremben. Velük beszélgetek. Éppen úgy viselkednek, mint bármely más felsőoktatási intézmény hallgatói. Talán kissé érettebbeknek tűnnek. János Szekszárdról második éves hallgató, államilag támogatott diák. A japán nyelv a specialitása. A harcművészetet keresztül találkoztam a vallással. Aikido harcmestere itt végzett, a TKBF-n. Szülei katolikus vallásra nevelték, de nem volt templomba járó hívő. A mesterrel folytatott beszélgetések hatására ébredt fel benne a kíváncsiság, hogy megnézzem „a dolgok másik oldalát”. Felismerte, hogy sportszervezője nem feltétlenül egyezik a Bibliából tanultakkal. Kereste a szellemi háttérrel ahhoz, hogy jobban megértse az általa választott sport szellemiségét. Nem akart elmentmondásokat az életében. Mégsem gyakorló buddhista. Megpróbál saját, alternatív életszemléletet kialakítani. A tetteinkért felelősek vagyunk, mondja. Egyetlen célja, hogy megálljon a világban, mint ember. Országtól, hittől függetlenül. A főiskola tűnt a legközelebbi útnak célja eléréséhez.

Máté egy Paks közeli faluból érkezett, neki már van buddhista neve. Duhkhamukta, a Szennedéstől megszabadult. A főiskola hallgatói képviselőjének elnöke, 204 centis óriás. Katolikus-református családból származik. Amióta az esztétudja, érdekelt, mi mozgatja az embereket. Tanulmányozta a vallásokat, kérdéseket tett fel – olykor kényelmetleneket – a helyi papnak. Amikor nem kapott érdemleges válaszokat, vallástörténeti könyve-

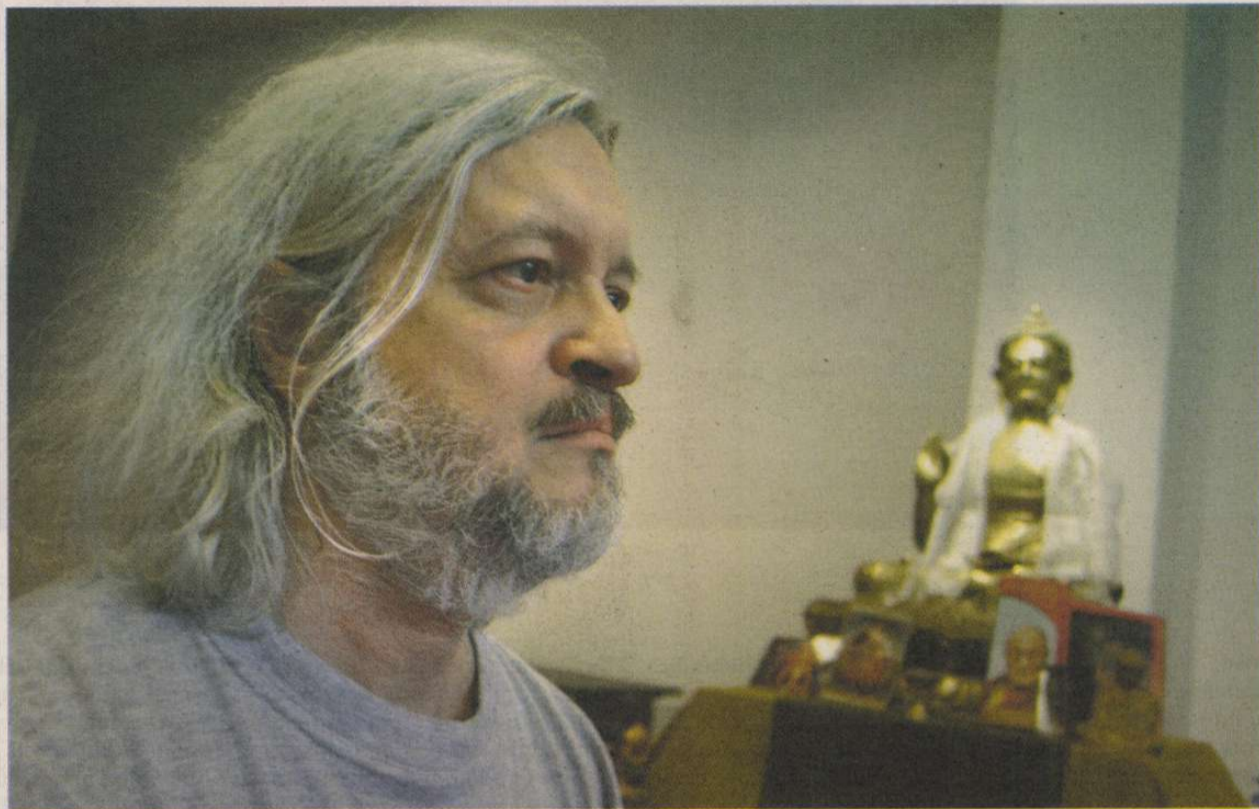
ket kezdett olvasni. Így fedezte fel a buddhizmust. Megkedvelte, mert nem a hiten alapszik. Nem kell hinni, hogy van egy vagy több isten, aki irányítja a sorsát. Körülnézett a világban, s azt látta, Buddha megállapításai felelnek meg legjobban a valóságnak. Minden ember felelős a saját sorsáért. Az ismert keresztény mondatból, amely szerint „segíts magadon, Isten is megsegít”, Máté elhagyta az utóbbit, és segítette magát. Csak magának tartozik szemrehányással, ha kudarc éri. Nem vádolhat mást. Sem istent, sem embert. Nem hisz a bűnbocsánatban, az ember, amit elrontott, tegye jóvá. A kínai buddhizmus egy sajátos ágazata érdeklődik, annak a kolostorát látogatja a fővárosban. Tanulja a kínai nyelvet, később felveszi a japánt és a koreait is.

„A nyugati világ, a ránk erőszakolt kapitalizmus elválasztja az embert a családjától, a környezetétől, s otthagyja csupaszon, minimálisra csökkentett saját gondolkodással, felturbóztott fogyasztási vágygal” – mondja. Azon medítál, hogy szerzetesnek áll.

Iván, elvált, miskolci származású. Keskeny arc, ezüstbe forduló kefe-frizúra. Negyvenhárom évével nem a legöregebb hallgató. Van néhány ötven-ötvenöt körüli, mondja. Ők azok, akik átperegtek a fordulat éveinek rostáján. Az a generáció, amely a legszebb életkorban volt a rendszerváltás idején. Akik nem tudják elfogadni, hogy ennyi az egész. Néhány év, amíg az állam még képes fejteni őket, aztán a nyugdíj. Jön az értelem és cél nélküli vegetálás. Ők azok, akik rájöttek, bábok voltak, manipulálták őket egész életükben, s menekültek az önfelelőség járma elől. 1989 nem hozott semmi változást az életükben. Nekik a második születést jelent a főiskola, az egyéni drámák, kudarcok, olykor tragédiák utáni útkeresést. Hallgatóként abban reménykednek, hogy itt megtalálják és megtanulják önmagukat.

Hogy mihez kezdenek a diplomával, az még a jövő zenéje. Addig csak az oda vezető úttal törődnek.

Mi is az a buddhizmus?

FOTÓ: HORVÁTH PÉTER GYULA

A ma uralkodó eszmei és spirituális zűrzavarban a buddhizmust illetően is rengeteg a félreértés és az előítélet, ezért először arról kérdeztem Poros Tibor filozófust, a Tan Kapuja Buddhista Főiskola tanárát és egykori igazgatóját, hogy voltaképpen miként választható el a hiteles buddhizmus a hiteltelentől.

TORNAI SZABOLCS

– Bár ez modern kérdés – mondja Poros Tibor –, már kétezer éve is vitatkoztak azon, hogy mi az, ami hitelesen közvetíti a buddhai tanokat, és mi az, ami nem. Az egyik fő nézet szerint a gyakorlat, a meditáció a legfontosabb, hiszen maga az elmélet is meditációs tapasztalatokra épül. Ahhoz, hogy a gyakorlat pontosan megőrződjön, személyes kontaktusra, mester és tanítvány kapcsolatára van szükség. A másik szerint le kell írni a tanítást, mert csak a pontosan rögzített szöveg szavatolhatja a hitelességet. Mindkét nézet erős maradt, s bár a kettőt ma elég nehéz egyszerre képviselni, szerintem nem választhatók el egymástól. A Buddha beszédei a mester halála után a páli kánon néven ismert szöveggyűjteményként maradtak fenn, s ezt valamennyi buddhista irányzat és iskola elfogadja mint alapot. Bár mindegyik úgy véli, hogy az övé a legmagasabb rendű tan, és mindazok, amelyek megelőzték, nem mások, mint a hozzá vezető lépcsőfokok. A buddhizmus sok esetben a hinduizmustól is alig különböztethető meg, mivel mind a hinduizmus, mind a buddhizmus befogadó természetű, és egymástól is átvettek bizonyos vonásokat. Az ezerarcú buddhizmus esetében tehát az az elsődleges kérdés, hogy valaki vállalja-e a hagyományt, deklarálta csatlakozik-e hozzá. Ennek módja az úgynevezett a menedékvétel a Buddhában, a dharmában, azaz a tanban és a szanghában, azaz a közösségben. Ám a sokféleség és a különbségek ellenére mindegyik

irányzat lényegében ugyanoda vezet. Úgy vélem, hogy bár a különféle vallásokra nem igaz, hogy volna egy közös középpontjuk, a buddhizmusban van egy ilyen mag, amelyen vagy amelynek hiányán az irányzat hitelessége áll vagy bukik.

– *Mi ez a mag?*

– Hogy nem tételezhető fel egy változatlan és örök szubsztancia, amely szembeállítható a változó és múló jelenségvilággal. S ez a gondolat kiegészül azzal, hogy mi magunk teremtjük magunknak a körülményeinket, vagyis a történéseknek nem passzív elszennvedői vagyunk. Ennek megértését és főként átélését segíti a meditáció a legkülönfélébb változatokban. Ilyen vizualizációs gyakorlat lehet például az, hogy az ürességből létrehozok egy fénymagot, s ebből kibontok egy képet, egy szimbólumot vagy energiát, amellyel egyesülök, aztán az egészet megsemmisítem. Ezzel nemcsak belső energiákat mozgósítok, de egyúttal azt is tudatosítom, hogy az egészet én magam hoztam létre az ürességből. A mag az, hogy nincsen mag. Ez az anátman, vagyis az önmagátlan-ság tana. Persze számos olyan törekvő van, aki erről nem gondolkodik ilyen filozofikusan, de a gyakorlatot rendszeresen végzi. A páli kánonban egyébként nincsenek ilyen típusú gyakorlatok, ez már a harmadik fő irányzat, a vadszrajána hozadéka. Az átlagembereknek nem lehet ugyanúgy tanítani, mint mondjuk a sárga süveges szerzeteseknek, akikhez a dalai láma is tartozik. Tehát előfordul, hogy azt mondják: a buddhai természet örök, de a képzett mesterek pontosan tudják, hogy

a buddhai természet nem más, mint az üresség.

– *A buddhista filozófia kialakulása és fejlődése a théraváda irányzatban című könyvében azt írta, hogy éppen ezzel az ürességtannal birkózott a legtöbbet a Buddha utáni valamennyi irányzat és iskola.*

– A korai iskolákban elkezdtek végső, tovább már nem bontható valóságselemeket keresni, ezeket nevezték el dharmáknak. De ez nem sérti az önmagátlan-ság tanát, hiszen ezek is mulandók, s mint a későbbi mahájánában megállapították, valamennyi dharma lényegisége az üresség, s ez meditációban megtapasztalható. Olyan buddhista irányzat is van, amely a hindu átmanhoz, az örökkévaló lényeghez hasonlót tanított, de szintén azt mondta róla, hogy az átman ürességtermészetű.

– *Ezek szerint teljesen liberálisnak kell néznie a különféle irányzatokat?*

– A buddhista tradíciók belül nincsenek kétségek a hitelességet illetően, de rajta kívül annál inkább. Egy buddhista ország lakója beleszületik egy hagyományba, így nem kell választania. Nyugaton azonban más a helyzet. Itt kezdetől a szinkretista törekvések voltak a jellemzők, az innen-onnan csipegetés, ahogy a teozófusok vagy a New Age mozgalmárai tették. Mindazonáltal esztelenség lenne

felállítani valamiféle buddhista rendőrséget a tévtanhirdetők megfékezésére. Nem tartom tragédiának, ha valaki tévesen gondolja buddhistának magát, vannak ennél fontosabb kérdések is. Az sem baj, hogy a buddhizmus számtalan ágra szakadt, hiszen így mindenki megtalálja a neki megfelelőt.

– *A buddhizmus filozófia vagy vallás?*

– A 19. században vetődött fel az a gondolat, hogy a buddhizmus ateista vallás, racionálisan értelmezték a Srí Lanka-i buddhizmust, ezért ebben a formában a Nyugatnak is elfogadhatóvá lett. Itt azonban nyugati fogalmakról van szó, és végül is maga a kérdésfeltevés rossz. Mert legalább definiálni kellene, hogy mi a vallás. Esetleg a hétköznapi tudatszint meghaladhatóságáról szóló tan? Ha így értelmezem a vallást, akkor a buddhizmus vallás. A nyugati ember folyton kategorizál, és ezen az alapon könnyen félreérti a buddhizmus válaszait. Igaz, ez sem kizárólag mai jelenség. Amikor a Buddhától megkérdezték, hogy van-e vagy nincsen végső énmag, nem válaszolt. Ha azt mondta volna, hogy van, akkor az örökkévalóság tévhitét erősítette volna meg, ha viszont azt felelte volna, hogy nincsen, akkor az gondolták volna, hogy szerinte nem hat a karma törvénye. A van és a nincs túl statikus fogalmak. Helyette a folytonos ke-

letkezés és elmúlás dinamizmusáról beszélt. A Buddha negatív módszerű gondolkodása azt fejezi ki, hogy nincsenek fix dolgok. A kategóriák csak a hétköznapi szinten érvényesek, a fogalmak, a skatulyák végső soron nem léteznek, mi gyártjuk őket. Ezért meg kell haladni őket, s ebben is sokat segít a meditáció. De a hétköznapi tapasztalatban is számos olyan eset van, amikor a világ nem olyan „szögletes”.

– *Ha a meditációban minden más, s a gyakorló megéli saját önmagátlan-ságát, értelenségét, akkor mi a válasz arra, hogy mindezt ki tapasztalja meg?*

– Ilyenkor a „Ki vagyok én?” kérdése értelmetlenné válik. A meditáló megtapasztalja, hogy ez a kérdés felesleges. Persze a nyugati embernél többnyire nem tanácsos az értelenség gyakorlatát erőltetni. A fogyasztói társadalom azt szuggerálja, hogy legyél csecsemő, és fogyassz. Igyekeznek gyermeki szinten tartani az embereket, ezért nem alakulhat ki stabil énszerkezet, s ebben az állapotban kockázatos az én illúzió voltát hangoztatni. Tehát a modern nyugati emberben előbb fel kell építeni az ént, s csak utána lehet túllépni rajta. Egyszer a Buddhától azt kérdezték, hogy ki ő. Isten? Szellemlény? Ember? Egyik sem, hanem a Buddha. A kérdező itt is a saját kategóriáit alkalmazta, és ez volt a skatulyákat meghaladó válasz.

– *Hitelesen meggyökerezhet a buddhizmus Nyugaton vagy itt, Magyarországon?*

– A buddhizmus nemcsak a napi akár többszörös meditációt jelenti,

Arcok, háttérben hegyekkel 2.

A SZERZŐ FELVÉTELE

**Dicsértessék Jézus
Krisztus, dicsértessék
a kút vize.**

a minta, most is egy Szent Erzsébet-kép kellene, hogy hiteles legyen, amint megfaragja, de nincs kép, nincs. Majd küldünk. Régvolt dolgokat hoz elő a beszélgetés. Mondja, neki egyszer megjelent Szűz Mária.

Dicsértessék a kút vize

„Ott fönt, Besztercén túl, a sóvidéken történt. A sóbányákat akkor kegydíjként adományozták. Fegyverrel vigyázták a románok a sós kutakat, hogy ember oda ne menjen. Hatéves voltam. Bátyámmal elmentünk, hátha adnak vizet. Vézna volt a bátyám, gondoltam, csak megszánják. De a román ember akkor ottan nagyon fenyegetett a baltával. Én olyan gyerekes módjával csak úgy szédegeltem az ég felé. Fényes nappal volt. Úgy láttam, egy fényes csillag megy az égen, hatalmas robajjal. Aztán az a csillag leereszkedett a kút fölé, és egy Mária-kép jött ki belőle. Akkor a kezével, így, ahogy tetszik látni, intett, hogy gyere. Várlak. Mondtam, hogy nem merek, a román ember levág minket. Annyi hatalmam még van, mondta. Erre a fejével úgy bólintott, és a román ember lehanyatlott oda, én szaladtam a kút felé, visszaneztem, látom, hogy a bátyám szalad utánam az edénnyel. Amikor már visszaérkeztem, honnét elindultunk, a román ember akkor tápáskodott fel, és intett, hogy szerencsések!”

Nagy kincset szedni ment hát a hatéves Áron. Becsben volt a só, a víz. Székelyföldön meg csángóvidéken máig úgy mondják az út menti kereszt előtt: dicsértessék a Jézus Krisztus, dicsértessék a kút vize.

Eltöprengünk a ritka jelenésen. Ki-ki hite szerint őriz különös képeket. Aztán ember meg nem mondhatja már, hogy a látomásban, a fényes nappal lejövő csillag víziójában mi szerepe volt az égieknek, és mi a kútörző románnak meg az ő baltájának.

Továbbindulunk Farkaslakáról. Elkísér minket Tamási Áron intelme, amelyet a nevét viselő iskolánál a székely kapu őriz: „Őseid hitét tartsd meg, és a gyökerét, amelyből eredsz, ne feledd!” Holnap már csángóföldön leszünk.

Kárpátok, keté szakagytok

Megyünk oda, ahol a levágott szárnyú kereszt áll. Duma-István And-

rás szerint azért csonka az a kereszt, mert ott van a magyarság határa. És a magyarság, arrafelé úgy tartják, egyenlő a kereszténységgel. Kétszázötvenezer hívőt tartanak nyilván.

Ahhoz, hogy a Szeret völgyébe, Klézsére eljussunk, Gyimesbükknél az Ezeréves határon kell átkelnünk Jelképes hely. Elváltasz. A Kárpátokon túlra rekeszti a moldvai magyar ajkúakat. De minél inkább sokasodnak az arrafelé tartók, a fáradhatatlan kutató, Jáki Teodóz bencés szerzetes követői, annál inkább csak szimbolikus lesz a határvonal.

Előtted a hegygerincen felfelé kapaszkodó kőfal, a határjel. Előretekintesz, a csángó költő, Duma András fohásza ott a hívó szó: „Ha nem tül, Kárpátok, keté szakagytok, / Münköt Moldovába veszni ne hagyatok!” Ha visszafelé nézel, nagyon messze a vízbe veszejtett Bözödújfalut véled látni. Az elmagányosodás két változata.

A Sükösd Árpád által 1995-ben emelt emlékmű szövegét idézed jegyzetedből: „A tó fenekén Bözödújfalun nyugszik, száznolcvan házában volt lakói szétszórva a nagyvilágban ma is siratják. A diktatúra gonosz végrehajtói lerombolták és elárasztották, ezzel egy egyedülálló történelmi-vallási közösséget szüntettek meg, melyben különböző nemzetiségű és felekezeti családok éltek együtt évszázadokon át, egymást tisztelve és szeretve, példás békességben. Immár a katolikus, unitárius, görög katolikus és a székely szombatosok fohásza örökre elnémultak. Legyen e hely a vallásbéke helye és szimbóluma.”

Segélyhívás innét is, onnét is. Hogyan is mondta regénybeli fiú, Ábel? Hogyan üzent Tamási Áron a legénnyel? Ez egyszer átalakítom a sokat idézett mondatot: azért vagyunk a világon, hogy otthon teremtsünk benne. Magunknak, de másoknak is.

Útitársaim, József, Laci és Tibi terveket szőnek, alapítványról beszélnek, már tennék a maguk kis csomagját oda, a közös asztalra, a megmaradás jelképes tölgyasztalára. Példa sok van előttük. De legyen az most mindenképp a túlélőhős, az örök keljfeljancsi, az örök székely megmaradó, az Ábel gyerek.

Tamási Áron bácsi messzire látott. Neki higgyetek, higgyetek!

VÁRKONYI BALÁZS

folytatjuk

hanem láthatóan négy fő módon érvényesül a fogyasztói társadalomban. S azt hiszem, közömbös, hogy ez a fogyasztói társadalom magyar, amerikai vagy hottentotta. Az egyik mód, hogy nem másoktól, nem kintől, főleg nem egy transzcendens lénytől várom a sorsom javulását, hanem önmagamtól, ami felelősségteljes, felnőthöz méltó magatartás. Ez tartást, önbecsülést is ad, akár egy munkahelyen, ahol ki merek állni az igazamért, és nem hagyom elnyomni magam. A másik mód azzal kapcsolatos, hogy a nyugati ember a meditációtól valamiféle pszichoterápiát vár, s a pszichológustól valamiféle papi segítséget, tehát a mentális higiénia igényét is kielégítheti a buddhizmus. A harmadik mód az alternatív gazdaságtan és életforma, amelynek elmélete és gyakorlata részint buddhista hatásra alakult ki. Ennek lényege, hogy célként nem a nemzeti összjövedelem növelését, hanem a nemzeti összboldogság növelését kell kitűzni. Ehhez kapcsolódnak az ökomozgalmak is. A buddhizmusnak határozott társadalomszemlélete is van, aktivitásra, részvételre ösztönöz. A negyedik mód a buddhizmus és a tudomány találkozása: például a buddhizmus és a kvantumelmélet között meglepő párhuzamok ismereteseek, vagy a kognitív tudományok mai fejlődésére is jelentős hatással van a buddhizmus. Összességében azt mondhatom: nem kell szükségképpen elfogadni azt az életformát, amelyet ránk erőltetnek, viszont ennek a társadalmi közegnek is vannak olyan alternatív törekvései, amelyeknek a buddhizmus is a szövetségese. ■

folytatás az előző számból

Farkaslaka

A falu szélén lekváros kiflit árul egy asszony. Nevét magába rejti, az istennek se árulná el. De kedves, mosolygós. Engedményt ad. Nem fogadjuk el. Sőt mi tennénk még hozzá. De az már tényleg nem megy. És neki lesz a végén igaza. Faljuk az árengedményes süteményt. Hogy helyreállítsuk az egyensúlyt, még egy tucatot veszünk. Kvittek vagyunk.

Itt szinte minden házban él egy fafaragó. Pakot Áron bácsi felé tartunk, ő az egyik legnevesebb.

A Nyikó partján két kislány ügget. Délidő van, iskolából jönnek. Fancsali Sanyika, árulja el nevét az egyik. A másik meg azt mondja, ő Dredán Ricsi. Első osztályosok. Még szeretik az iskolát, nyugtatnak meg minket nevetve. Még nem untak bele. Hazafelé azért gyorsabb az út, mint reggel oda. Meg vidámabb is, állítják, de vidámságot aztán végképp nem látni rajtuk. A fényképezőgép előtt viselkedni illik, így tudják. Hát viselkednek.

Amúgy, mondják, erre lentebb nemigen járnak idegenek, azt hiszik, a falu a három házból áll, ami

fönt látszik. A turisták megállnak az Áron bácsi sírjánál, aztán mennek „utikra”.

A megvadult Nyikó

Elköszönünk, a fiúk haza tartanak, látjuk, egyikük épp abba a házba, ahol két éve az árban meghalt két asszony. Kakas illegeti magát a kerítésen, mint házőrző kutya, olyan éber. Odabent csönd. A gyászidő elmúlt, de az emlék rátelepszik ma is mindenre.

Pakot Áron meséli, milyen volt, amikor megvadult a Nyikó. „Elmentünk kaszálni. De jött a nagy vihar, s én aztán a fa alá se mertem állni, a lovat kikötöttem a szabadban, ráterítettem valamit, magamra is, aztán vártuk így a végét. De sosem volt vége. Hazakevergődtem valahogy, lent már szörnyű nagy volt a víz, ezen az oldalon lement, megfordult, ott visszajött, csak zúgott, kavargott, három-négyeszer fordult. Olyan volt, akár a végítélet. Mintha láttam volna a megnyílt égboltot. A víz csak jött vadul, két sógornót ott szoritott be a házba, nem tehettek már semmit, senki se, ott veszejtette őket az ár.”

Áron bácsi a faragásait mutatja. Bajban van némelyikkel, hiányzik